

Retrat de Joan Fuster, obra de Manuel Boix, del 1984. La reproducció presideix l'exposició "Joan Fuster: dies i treballs" que s'exhibeix a la Sala dels Porxets de Sueca fins al 9 de gener.

El solitari de Sueca

Encara humida per les pluges que acabaven de caure, la ciutat de Sueca es va convertir el passat 23 de novembre, una vegada més, en escenari d'homenatge al seu fill predilecte, Joan Fuster, un any i mig després de la seva desaparició.

Aquell dia, si hagués viscut, Joan Fuster hauria celebrat els seus 71 anys. Per aquest motiu, l'Ajuntament de Sueca, la Conselleria de Cultura de la Generalitat valenciana, la Diputació de València i el Ministeri de Cultura, entre altres entitats organitzadores, van triar aquesta data commemorativa per culminar els diversos actes d'homenatge celebrats a la capital de la Ribera Baixa al llarg del mes de novembre.

Fuster, el solitari de Sueca —tal com el defineixen alguns dels seus amics i veïns—, gaudia en aquesta ocasió d'una companyia d' excepció. Puntualment, a les set de la tarda, l'alcalde de Sueca, Vicent Vera, rebia la consellera de Cultura, Pilar Pedraza. A poc a poc, arribaven les autoritats davant l'expectació del veïnat: el vice-president de les Corts Valen-

Joan Fuster ha estat durant el mes de novembre motiu d'homenatge a la seua ciutat natal de Sueca.

Una exposició, una monografia i la reedició d'un poemari són els tres grans eixos d'aquest tribut.

cianes, Vicent Soler, el delegat del Govern, Francisco Granados, el rector de la Universitat de València, Ramon Lapiedra, el director General de Política Lingüística, Jesús Huguet, a més de nombrosos amics de Fuster entre els quals es trobaven el seu hereu, Josep Palàcios, i els seus marmessors, Max Canher, Eliseu Climent i Joaquim Maluquer.

La gent s'amuntegava a les portes de l'Ajuntament. L'hospitalitat de la casa situada al número 10 del carrer de Sant Josep es traslladava, ara, a la del poble, el de Joan Fuster.

Un monument per a Fuster. La programació d'actes era, si més no, atapeïda. Una vegada feta la recepció oficial, tothom es va dirigir cap al final de la Plaça de l'Ajuntament per inaugurar oficialment el monument a Joan Fuster, obra de l'escultor d'Algemesí Lleonard Borràs. Dos blocs de pedra sobre els quals descansa el cap de bronze que l'any 89 Borràs va modelar a Fuster. Quan el va acabar, Borràs va expressar a Fuster la seva voluntat d'exposar algun dia l'obra a Sueca.

Monument a Joan Fuster. L'obra és de l'escultor Leonard Borràs.

D'esquerra a dreta: Vicent Soler, Eliseu Climent, Francisco Granados i Pilar Pedraza. Autoritats i amics de Fuster es van reunir a Sueca per recordar-lo.

Fuster va callar. Mort el model de l'escultor, Borràs va presentar la seva proposta a Vicent Vera, que, finalment, va encarregar-li el monument.

"Joan Fuster: dies i treballs". El programa d'actes continuava i la processó va saturar, ara, a la sala cèntrica dels Porxets, un espai municipal dedicat a exposicions. Hi tenia lloc la inauguració de l'exposició titulada "Joan Fuster: dies i treballs", organitzada per la Conselleria de Cultura amb la col·laboració de la Caixa d'Estalvis del Mediterrani (CAM). Una exposició que, segons consta en el conveni de col·laboració, no mor a Sueca, sinó que viatjarà almenys durant dos anys pel País Valencià.

A la mateixa Sala dels Porxets, Pilar Pedraza va aprofitar l'ocasió per destacar la importància de la reflexió polèmica i valuosa de Fuster sobre la identitat i la llengua pròpies, en tant que va permetre recuperar la nostra autoestima.

L'exposició està concebuda amb l'objectiu de presentar Joan Fuster a un públic divers que només en té una idea parcial o incompleta. Aquesta és la declaració d'intencions dels organitzadors, que, a més, pretenen que la mostra pugui facilitar a l'espectador l'accés a una reconstrucció de les característiques humanes del personatge, de la seua biografia i el seu món particular.

Aquesta idea inicial ha determinat l'estructura i el contingut de l'exposició, dirigida per Francesc Pérez Moragon, i amb Edelmir Galdon com a coordinador tècnic. La mostra ha estat dividida en tres parts. L'espectador inicia el recorregut establint un contacte familiar amb Fuster. Aquesta primera part més documental, i de caràcter biobibliogràfic, exposa un valuós conjunt de reproduccions fotogràfiques de "la terra i la gent" que van en-

Plafons fets per l'Equip Realitat. Les peces de decoració formen part de l'exposició dedicada a Joan Fuster.

Part "artística" de l'exposició. Fuster va inspirar moltes caricatures i gravats.

voltar i, també, influir en la personalitat de Fuster: Sueca, la família, la casa, el pas per la Universitat de València, el dilema entre el dret i la literatura... Un recorregut cronològic que posa en contacte l'espectador amb la vida i l'obra de Fuster: el Fuster poeta, el Fuster assagista, el Fuster professor i catedràtic, el Fuster compromès amb la seva societat, la influència dels clàssics valencians, la preocupació per la llibertat individual i col·lectiva, etcètera.

VICENT A. JIMÉNEZ

En aquest apartat són, també, importants les nombroses col·laboracions de l'escriptor en la premsa escrita. L'exposició reproduïx, aquí, alguns dels articles més polèmics que va publicar. Apareix la figura controvertida i discutida de Fuster. Els odis i veneracions que va suscitar tampoc no queden fora de la mostra amb fotografies, per exemple, de la seva casa després de l'atemptat de l'any 81.

De la part documental, l'espectador passa a l'apartat "artístic". La relació que l'assagista va mantenir amb diversos artistes amics seus queda reflectida en l'exposició, amb dibuixos i retrats d'Alfaro, Tàpies, Boix, Ramírez i Josep Renau, entre altres.

La personalitat del rostre del suecà va inspirar nombroses caricatures, serigrafies, gravats i retrats fotogràfics que també s'exposen junt amb els plafons fets per l'Equip Realitat que van formar part dels aparadors de la llibreria Tres i Quatre.

Un llarg recorregut, en definitiva, per la vida i l'obra de Fuster, pels seus dies i els seus treballs, que ens fa traspasar els mateixos límits de l'exposició i ens acosta a Joan Fuster.

Fuster entre nosaltres. L'homenatge al ciutadà i a l'escriptor, però, no va acabar a la

Part documental de l'exposició. La mostra recull nombroses reproduccions de fotografies i escrits que acosten l'espectador a la vida i l'obra fusterianes.

Sala dels Porxets. El programa conduïa, ara, cap al Centre Cultural Bernat i Baldoví, on es va fer la presentació de la monografia titulada *Fuster entre nosaltres*, elaborada per la Conselleria de Cultura de la Generalitat valenciana.

Toni Martí i Toni Gómez s'han encarregat de coordinar i dirigir aquest treball partint d'un objectiu molt concret: intentar estimular el debat intel·lectual sobre l'obra fusteriana.

Aquesta monografia dedicada a Joan Fuster recull una cinquantena de col·laboracions escrites per diferents autors, que intenten oferir un estudi globalment obert i plural per estimular l'anàlisi sobre les aportacions del pensador suecà.

Per a la seva elaboració, els coordinadors van buscar les persones que van considerar que podrien aportar els elements de debat necessaris dins de cada vessant de la profusa obra fusteriana. Així, la monografia ofereix una valuosa diversitat de punts de vista, de perspectives i oportunitats d'anàlisi, que evidencien la versatilitat de l'obra historiogràfica i literària de Joan Fuster, com a referent necessari per a la història dels valencians del segle XX. Entre els col·laboradors d'aquesta monografia es troben, entre d'altres, Josep Ballester, Enric Sòria, Josep Iborra, Joan Francesc Mira, Vicent Salvador, Albert Hauf, Josep Franco, Isabel Robles, Evangelina Rodríguez, Jesús Huguet, Josep Piera, Antoni Ferrando, Miquel Batllori, Toni Molla, Josep Guia i Max Canher.

Si la idea inicial era elaborar una revista a partir d'una relectura global de l'obra fusteriana, el producte final ens ofereix la monografia més completa i rigorosa feta fins ara sobre les aportacions fusterianes.

El nacionalisme per a Fuster. El següent acte de la llarga tarda va ser la presentació de la reedició del poemari de Fuster *Terra en la boca*, editat per primera vegada l'any 1953. La nova edició ha estat il·lustrada amb fotografies de nou escultures de Manuel Boix. Durant l'acte, el crític literari i amic personal de Fuster, Josep Iborra, va dedicar unes paraules per a destacar la sensibilitat del Joan Fuster poeta. Concretament, va parlar de la tensió intrínseca en Fuster entre el component racional i l'emotiu, que fan parlar d'un valor específic de l'autor.

Fins aquell moment, al llarg de la tarda, s'havia parlat del Fuster pensador, del Fuster poeta i del Fuster assagista. A la taula de conferenciant, però, encara quedava per escoltar la paraula d'un convidat: el doctor Emili Giralt, president de l'Institut d'Estudis Catalans.

La forma en què Fuster entenia el naciona-

lisme centrava, ara, l'atenció del nombrós públic assistent. Giralt va repassar i destacar els pensaments que Fuster va reflectir en la seva obra com a persona obsessionada per la vida i el futur del seu poble. Pel que fa a la insistència de Fuster en la necessitat d'unitat arreu dels Països Catalans, Giralt va recordar les paraules que en el seu dia va escriure Fuster: "el nacionalisme és un moviment fracassat en potència mentre el problema del País Valencià no siga entès pels catalans estrictes com un problema propi".

Amb la conferència d'Emili Giralt culmina l'homenatge, però començava la reflexió, la valoració, l'anàlisi, la difusió i el coneixement de la persona i el pensament de Joan Fuster. El programa oficial no ho deia, però alguns ho van fer: abans de marxar, una mirada de reüll a la façana de la casa de Fuster, situada només a uns metres del centre Bernat i Baldoví.

Maite Ferrando

Josep Franco, Emili Giralt, Vicent Vera, Josep Iborra, F. Pérez Moragon i Josep Ballester. L'acte al Centre Cultural Bernat i Baldoví fou concorregut.

Si Fuster alçara el cap...

Han hagut de transcórrer 525 dies perquè el fons de Fuster conega el desenllaç de la seua aventura-desventura. Finalment, Pilar Pedraza ha desbloquejat la situació. El dia 29 de novembre s'inicia el fitxatge del llegat de l'escriptor.

Si Fuster alçara el cap, no s'estranyaria. Com, de fet, tampoc no s'estranyava que moltes de les coses projectades en aquest país o no es realitzaren o fracassaren. Ell va fer el que va poder, sempre escèptic, corrosivament escèptic.

Avui, a més de 500 dies de la seua mort, coincidint amb el 71 aniversari del seu naixement i amb un homenatge no exempt de pompositat, figuració oficial i protocol, el patrimoni de Joan Fuster rau en silenci en el número 10 del carrer de Sant Josep de Sueca. Alguns saben com va començar el debat sobre la destinació dels fons de l'escriptor, però, qui sap com acabarà el periple? La complexitat de l'assumpte ha anat tenyint-se, amb el pas del temps, d'un negre d'intriga i hipòtesi fins arribar a una situació irreversiblement esquizofrènica: com poden les institucions retre homenatge en reconeixement públic i alhora oblidar, flegmàtiques, el patrimoni de Fuster? El passat dia 23, el color de la festa es va concentrar a la plaça de l'Ajuntament de Sueca; el carrer de Sant Josep, en canvi,

a l'ombra, guardava el silenci del solitari de la Ribera. Perquè els mèrits es cobren amb obres i monuments, no amb un compromís desinteressat.

Però la trajectòria del patrimoni de Fuster ha patit, més que ha fruit, dels canvis polítics dels darrers vint anys. Quan Joan Fuster compareix acompanyat pels tres testimonis, Enric Beltran i Chirivella, José Salvador i Soler i Alfredo Cany i Renart, a la lectura del seu testament, corre l'1 de juny de 1974. En aquest document, nomena hereu de tots els seus béns, drets i accions Josep Palàcios; i marmessors Joaquim Maluquer, Max Cahner, Eliseu Climent i el desaparegut Fermín Cortés Muñoz.

Com que l'any 74 encara no s'havien format els governs autonòmics –i, per tant, no existia la Generalitat valenciana–, Fuster decideix dividir el seu patrimoni entre la Biblioteca de Catalunya i el seu poble natal. En aquest sentit, cedeix tota la correspondència no personal a la Biblioteca de Catalunya; la correspondència no literària i el seu arxiu personal, compost de retalls de premsa rela-

tius a la seua obra o que fan referència a polèmiques que ha suscitat aquesta, han d'ocupar els locals de l'Arxiu Municipal de Sueca, sempre que aquest ofereisca suficients garanties de conservació; com també els exemplars de la seua biblioteca que per qualsevol raó –valor personal, dedicatòries, etc.– merescuen, segons l'hereu i els marmessors, una consideració destacada.

Els quadres, litografies, dibuixos i la resta de l'obra gràfica són cedides a l'Ajuntament de Sueca, sota la condició que aquest presente, igualment, les garanties necessàries. Finalment, la biblioteca, segons palesa la voluntat de l'escriptor en el document del 1974, havia de passar a formar part de la Biblioteca Municipal de Sueca, sempre que hereu i marmessors estimaren que la donació fóra útil.

El que podia haver estat i no va ser. Ja jubilat i veient que la situació política havia evolucionat força i, sobretot, que havia nascut el projecte de la futura Biblioteca Valenciana, Joan Fuster